

‘Als Jezus nu zou leven, zou hij net zo over euthanasie denken als wij’: Broeders van Liefde na breuk met Vaticaan

Raf De Rycke. Beeld Thomas Sweertvaegher

Ook al ontnam het Vaticaan in volle coronacrisis zijn organisatie het recht zich nog katholiek te noemen en zit er een juridisch gevecht om het hele patrimonium van de Broeders van Liefde aan te komen, toch lijkt voorzitter Raf De Rycke nergens wakker van te liggen: ‘Als Jezus nu zou leven, zou hij net zo over euthanasie denken als wij.’

♦ Exclusief voor abonnees door **DOUGLAS DE CONINCK** 14 mei 2020, 18:29

Ze zijn intussen met minder dan tachtig, de authentieke broeders van liefde, en ze hebben bijna allemaal een behoorlijk hoge leeftijd. “Toen ik vijftig jaar geleden begon, waren er ongeveer zeshonderdvijftig broeders, en zij vormden de kern van onze werking”, zegt Raf De Rycke (73), voorzitter van de Broeders van Liefde. “Een aantal broeders van de Belgische regio

participeert nog altijd in de beleidsorganen. Intussen zijn wij de werkgever van veertienduizend medewerkers. Zij zorgen voor het voortbestaan van de identiteit en de waarden van Broeders van Liefde.”

De Rycke spreekt consequent over ‘Broeders van Liefde’, als merknaam. De organisatie werd in 1807 opgericht door de Gentse priester Petrus Jozef Triest. Hij was in ons land de eerste die inzag dat je ook ziek kon zijn in je hoofd, en wordt daardoor beschouwd als grondlegger van onze psychiatrie. Vandaag beheren de Broeders van Liefde 50 scholen, 12 psychiatrische ziekenhuizen en 15 orthopedagogische centra, en ook nog een aantal woon-zorgcentra en kinderdagverblijven. Alles bij elkaar draagt de organisatie dagelijks zorg voor zo’n 40.000 mensen, van heel jong tot heel oud.

In september 2018 publiceerden de Broeders van Liefde een ethische visietekst waarin de organisatie aangaf zich niet langer te kunnen scharen achter het katholieke standpunt dat zegt dat de beschermwaardigheid van het leven absoluut is. Anders verwoord: in heel uitzonderlijke omstandigheden moet euthanasie mogelijk zijn.

In Leuven zetten de Broeders van Liefde onlangs samen met de KU Leuven hun schouders onder Reakiro, een inloophuis waar mensen met vragen over zin en levenseinde terecht kunnen. Kort daarna liet de generaal-overste van de pauselijke congregatie van de Broeders van Liefde, de Belg René Stockman, vanuit het Vaticaan per brief weten dat de psychiatrische ziekenhuizen van de Belgische tak niet langer het voorvoegsel ‘katholiek’ mogen gebruiken. Anderhalve week geleden werd, in volle coronacrisis, duidelijk dat Rome de Belgische psychiatrische centra van de Broeders van Liefde niet langer als ‘katholiek’ bestempelt.

Hebt u al zicht op de gevolgen?

Raf De Rycke: “Volgens het kerkelijk recht zou dit betekenen dat in eerste instantie de twaalf psychiatrische instellingen moeten worden losgekoppeld van de ‘familie’ van Broeders van Liefde. Wij maken een onderscheid tussen de ‘familie’, de broeders dus, en ‘het bedrijf’ dat daar de laatste vijftig jaar rond is gegroeid. Maar voor alle duidelijkheid: alle broeders in onze bestuursorganen hebben de visietekst mee goedgekeurd.

“Aangezien dit een meningsverschil is over die erg uitzonderlijke situaties waarin artsen tot de conclusie komen dat de patiënt ondraaglijk psychisch

lijdt en er sprake is van een medisch uitzichtloze situatie, viseert men in eerste instantie onze psychiatrische instellingen. Zij argumenteren eigenlijk dat die eigendom zijn van de familie van de Belgische tak.”

Wat zij beogen is: alle patiënten naar huis, het personeel op straat, de gebouwen op immoweb.be?

“Dit is een conflict tussen het kerkelijk en het burgerlijk recht. Volgens het kerkelijk recht is ‘de familie’ de uiteindelijke eigenaar van onze gebouwen. Maar zoiets valt voor een burgerlijke rechtbank erg moeilijk hard te maken, lijkt mij. Dat patrimonium is in de loop der jaren geleidelijk overgegaan naar vzw’s. Die hebben bij de overheid subsidies aangevraagd en gekregen. Met dat geld heeft men ‘het bedrijf’ gebouwd, gerenoveerd en verbouwd. Er zit ook geld in dat afkomstig is van patiënten, schenkingen en legaten.”

U maakt zich eigenlijk totaal geen zorgen?

“Dat nu ook weer niet, want ik ga ervan uit dat er op dit moment een paar advocaten bezig zijn met een poging om het bruggetje te maken tussen het kerkelijke en het burgerlijke recht. Tenzij er door dialoog toch nog een oplossing komt. We denken ook te weten wat de uiteindelijke bedoeling is van René Stockman. Hij wil al langer dan vandaag middelen genereren voor buitenlandse projecten van Broeders van Liefde, meer bepaald in Azië en Afrika. En hoe nobel de projecten elders in de wereld ook mogen zijn, er gaan andere financieringsbronnen voor moeten worden gevonden. Wij hebben verbintenissen lopen met overheden, met patiënten. Wij zouden dan eerder ontvangen subsidies moeten gaan terugbetalen? Lijkt me geen goed plan. Burgerlijk recht kan ook niet worden doorkruist door kerkelijk recht.”

Beeld Thomas Sweertvaegher

U en René Stockman groeiden allebei op in Zelzate.

“Sterker, hij is een oud-leerling van me in de humaniora in het Sint-Laurensinstituut. Hij werd later algemeen directeur in ons psychiatrisch

centrum Dr. Guislain. Sinds hij in 2000 verkozen werd tot generaal-overste, verblijft hij hoofdzakelijk in Rome, in het Vaticaan. We zijn zo langzaam uit elkaar gegroeid en dat is nu geëscaleerd.”

U verloor in de zomer van 2017 uw zoon aan een hersentumor. Hij was pas 41, en papa van twee. Speelde dat een rol in hoe u tegen levensvragen bent gaan aankijken? Want ooit was u net zo principieel tegen elke vorm van euthanasie als uw overste.

“Bij mijn zoon was euthanasie niet aan de orde. Het is wel een feit dat je dan opeens dat lijden aan den lijve ondervindt. Dat je je realiseert dat je niet langer in een theoretisch denkkader teksten zit te analyseren. Je wordt met je neus op de feiten gedrukt. Geestelijke zorg is gewoon geëvolueerd, mutatis mutandis. Ik heb het er heel moeilijk mee als men aanvoert dat onze ethische visietekst haaks zou staan op de christelijke waarden. Dat is helemaal niet zo. We moeten het einde van het leven leren aanvaarden, ook als dat te vroeg komt. Als Jezus nu zou leven, zou hij net zo over euthanasie denken als wij. Het komt hierop neer dat je in de geestelijke zorg heel af en toe te maken krijgt met patiënten die psychisch ondraaglijk lijden en tegen wie je dan zou moeten zeggen: ‘Kom over tien jaar eens terug, dan hebben we misschien aangepaste medicatie en een therapie voor uw aandoening.’ Jezus heeft nooit mensen die lijden in de steek gelaten. En ook als je het niet eens bent met iemands beslissing wil dat niet zeggen dat je die persoon aan zijn lot overlaat.”

Tijdens het euthanasieproces schermde enkele advocaten de hele tijd met de invloed die René Stockman zou hebben op een deel van de Gentse magistratuur.

“Dat waren speculaties. Harde bewijzen zijn daar nooit op tafel gekomen. Dus ja, wat komt er op ons af? Niet zo erg veel, denk ik. Hoop ik. Wij hebben geen beroep aangetekend tegen de beslissing van de congregatie, wat had gekund. Het leek mij zinloos, want het is perfect helder dat er maar één manier is waarop de banden met het Vaticaan zouden kunnen worden hersteld, en dat is onze visie omtrent euthanasie veranderen. Dat gaan we dus niet doen. We gaan onze naam niet veranderen, ook niet als de dag ooit komt waarop er geen enkele broeder meer onder ons is. Onze christelijke basisbeginselen blijven dezelfde. Goede zorg voor patiënten en kwaliteitsvol onderwijs.”

